

DZIEWICA Z NAZARETU

ks. Jan Radkiewicz
WT US Gorzów Wlkp.

Na zakończenie Roku Jubileuszowego, Dwutysięcznego, i na początek Trzeciego Tysiąclecia, papież Jan Paweł II zaproponował ożywienie wiary i kultu świętych, przypominając doskonały wzór Maryi. Postać Maryi jest, mimo upływu czasu, nadal ważna w rozumieniu historii zbawienia. I dlatego też wielki teolog XX wieku Hans Urs von Balthazar pisze, iż bez mariologii czy bez maryjności chrześcijaństwo pozostaje niehumanitarne¹

Tematyka mariologiczna jest na stałe związana z nauczaniem Kościoła i jego życiem. Dowodem tego jest umieszczenie przez Łukasza Ewangelistę Maryi na początku dziejów zbawienia (Łk 1,26) oraz na początku dziejów Kościoła. Jest ona bowiem szczególnym świadkiem Wcielenia i dzieciństwa Jezusa (Łk 2,19). W „Lumen gentium”, w Konstytucji dogmatycznej o Kościele (LG), w rozdziale VIII- mariologicznym, Sobór Watykański II ukazał Maryję jako osobę, która wkroczyła głęboko w dzieje zbawienia, złączona solidarnie z ludźmi (LG 52-53).

Upowszechnienie nabożeństwa do Chrystusa miłosiernego kształtowało pośrednio pobożność maryjną i zdrową chrystologię (przejrzysty chrystocentryzm). Dzisiaj konieczna jest konsekwentna refleksja mariologiczna i nauka Kościoła bez nadmiernego przewartościowania elementów duchowości i pobożnych praktyk.

J. Guitton, wielki pisarz francuski, nazwał Maryję Dziewicą Myślicielką, zadumaną nad historią. W Ewangelii widzimy Maryję zachowującą w sercu wszystkie słowa: wydarzenia związane z postacią Jezusa, Syna Bożego. Nie było w Maryi tzw. powierzchowności duchowej. Dlatego w centrum historii zbawienia staje obok Chrystusa Maryja Jego Matka.

Zachowywać i rozważać w sercu sprawy Boże, to osobiste dochodzenie do „pełni czasu”, w której Chrystus wejdzie do końca w nasze życie. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie nastąpiła „pełnia czasu” w osobistym życiu Maryi. Gdy o Niej mówimy jako o wyjątkowym wzorze wiary, to myślimy jednocześnie o Służebnicy Boga w wielkich Jego sprawach.

¹ Por. *Schleifung der Bastionen*, Einsiedeln 4 1954.

Od początku naszych polskich dziejów zaznacza się obecność Maryi jako Królowej. Pierwsza polska pieśń narodowa „Bogarodzica” jest tego świadectwem. Inne świadectwa pojawiły się w postaci poezji, rzeźby, malarstwa, kościołów Jej poświęconych. Sztuka sakralna jako przejaw życia Kościoła wyraża misterium chrześcijaństwa. Jej dzieła stanowią bogactwo Kościoła i skarb kultury światowej, narodowej, regionalnej. Dawna i nowa sztuka kościelna wymaga konserwacji oraz rozumienia form i treści. Jest ona świadectwem wiary ludzi żyjących we wszystkich czasach²; służy kultowi religijnemu i reprezentuje wartości artystyczne.

Ewangeliczny opis scen maryjnych zafascynował największych artystów. Tematykę Zwiastowania, Nawiedzenia, Wniebowstąpienia podjęli i „pozostawili” na płótnie, m.in. Giotto (+1337), Jan van Eyck (+1441), S. Botticelli (+1510), Rafael (+1520), El Greco (+1614), P. Rubens (+1640)...

1. MACIERZYŃSTWO - LUDZKI WYMIAR

Hołd złożony macierzyństwu oznacza przyjęcie człowieka w całej jego prawdzie i godności, od początku jego zaistnienia. Macierzyństwo jest zatem aktem wiary w człowieka, godnym uznania i rozwoju, podkreślającym doświadczenie Maryi wyniesione z Betlejem, z Nazaretu, z Kalwarii i w Jerozolimie.

Nic nie jest tak kobiece jak macierzyństwo. Ma ono najpierw wymiar czysto ludzki, bo uczy szacunku dla życia ludzkiego od momentu jego poczęcia. Każde cywilizowane społeczeństwo podkreśla niezwykłą rolę macierzyństwa. Łono matki jest i powinno być bezpiecznym miejscem, mieszkaniem człowieka. Prowadząc dzisiaj refleksję nad fenomenem macierzyństwa, możemy dochodzić do autentycznego wizerunku kobiety.

Bóg dowartościował macierzyństwo. On również zapragnął mieć Matkę, dlatego życie jest czymś świętym, a każda kobieta jest żywą świątynią życia. „Fizyczne” macierzyństwo jest przede wszystkim wkładem w rozwój życia³: Matka rodząca, karmiąca, kochająca i wychowująca. Macierzyństwo jest doświadczeniem szczególnego obcowania z tajemnicą życia ukrytego pod sercem kobiety.

Jan Paweł II używa wielokrotnie głębokich słów na temat macierzyństwa: przedziwny dar, przywilej, niepojęte doświadczenie, misja. Misja wychowawcza macierzyństwa jest ważnym zadaniem do szacunku dla życia⁴. Dzięki Maryi - podkreśla Jan Paweł II - każda wypowiedź na temat funkcji kobiety w dziejach czło-

² Por. Instrukcja Episkopatu Polski o ochronie zabytków i kierunkach rozwoju sztuki kościelnej z 16.04.1966r.

³ Jan Paweł II, AG (= Audiencja Generalna) - O7/1994.

⁴ Jan Paweł II, *Evangelium vitae* 92.

wieka i ludzkości, ma swój transcendentalny punkt odniesienia, gdyż ona stanowi najdoskonalszy wzór odpowiedzialnej współpracy kobiety z Bogiem⁵

Jeżeli chce się zniszczyć rodzinę, odbiera się tej wspólnocie matkę. Jest ona niezbędna, aby rodzina mogła wykonywać swe podstawowe zadania.

2. MACIERZYŃSTWO - DUCHOWY I NADPRZYRODZONY WYMIAR

Cała refleksja dotycząca osoby Maryi powinna rozpoczynać się od momentu jej powołania do Bożego macierzyństwa. Owo powołanie bowiem czyni Maryję osobą niepowtarzalną w całej historii zbawienia. Wyjątkowość jej pochodzi od Syna – Chrystusa i w Nim znajdują rację bytu Jej charyzmaty. Jednocześnie dzięki Bożemu Macierzyństwu Maryja przewyższa godnością inne stworzenia⁶

Bóg przez Maryję zapowiada swoją obecność na ziemi. Będzie to Bóg niestrasliwy („starotestamentowy”), ale pełen dobroci i miłosierdzia. Maryja jako czuła matka zwiastuje nadejście Królestwa Chrystusa. Włączona w tajemnicę Wcielenia pokazuje nam boskość i darmowość Chrystusowego zbawienia. Jej macierzyństwo, to zaślubiny boskości z człowieczeństwem.

Sobór Efeski (431r.) ogłosił dogmat Bożego Macierzyństwa Maryi uzasadniając merytorycznie nadany Maryi od lat tytuł Bożej Rodzicielki (gr.Theotokos). To macierzyństwo Boże pozostaje mimo dogmatu tajemnicą wiary. Z racji unii hipostatycznej (Wcielenie) apogeum macierzyństwa Maryi nie jest zwyczajny tylko człowiek, ale Bóg-Człowiek. Od „jakości synostwa zależy... jakość Jej macierzyństwa⁷

Związek matki z dzieckiem określa Jan Paweł II jako niepowtarzalny, unikatowy⁸ Stosunek macierzyńsko synowski pomiędzy Maryją a Jezusem jest doskonalszy i głębszy od innych podobnych kontaktów, gdyż Maryja jest najdoskonalszą z matek, a Jezus przewyższa wielokrotnie ludzkich synów. Dlatego tradycja kościelna przez wieki nazywała Maryję najkrótszą „Drogą” do Jezusa.

Dawniej łączono często kobietę z funkcją macierzyństwa biologicznego. W Starym Testamencie zadaniem kobiety było przede wszystkim rodzenie dzieci. Od ilości dzieci zależała jej wielkość, znaczenie społeczne.. Niepłodność mogła być powodem rozwodu, oddalenia kobiety, a na pewno stawała się powodem poniżenia i pogardy dla łona, które nie rodziło. Takie rozumowanie prowadziło często do

⁵ AG - 12/1996.

⁶ Por. O.Semmelroth, *Heilsgeschichtliche Sinndeutung des Mariengeheimnisses und der Marienverehrung*, w: *Geist und Leben* 23 (1950), s. 109 nn.

⁷ L. Balter, *Boże Macierzyństwo Maryi*, w: *Communio* 6 (2000), s. 75.

⁸ Encyklika *Redemptoris Mater* (=RM) 45.

przeakcentowania biologicznej funkcji macierzyństwa. Dzisiaj natomiast akcentuje się osobiste powołanie kobiety do macierzyństwa. Takie macierzyństwo jest życiowym doświadczeniem kobiety, tj. drogą do realizowania siebie (macierzyństwo pełnią rozwoju kobiety).

Macierzyństwo jest powołaniem do ofiarowania wszystkiego co najlepsze dla drugiego człowieka. Jest to bezinteresowny dar z siebie. Maryja przez wyrażenie zgody na gotowość do takiego daru, wyraziła kobiecą gotowość do przyjęcia nowego życia i służby mu⁹ Wzniosła wartość macierzyństwa sprawia, iż samo macierzyństwo biologiczne nie wyczerpuje pełnej prawdy o powołaniu do macierzyństwa. W pełniejszym wymiarze oznacza według Ewangelii (Łk11) słuchanie Słowa i wypełnianie woli Bożej mocą Ducha św. To prowadzi do macierzyństwa duchowego.

Wszystkie przywileje, jakie otrzymała Maryja były Jej dane ze względu na Jej Boże Macierzyństwo. Tradycje biblijne Łukasza i Mateusza uwypuklają dziewicze poczęcie Jezusa za sprawą Ducha Świętego. Jest to jedyny wyjątek w macierzyństwie Maryi typowym dla każdej matki. Na Niej spełniło się słowo proroka Izajasza: „Oto Dziewica poczne i porodzi Syna, któremu nadadzą imię Emmanuel, to znaczy Bóg z nami”(Mt 1,23). Maryja ma począć „za sprawą Ducha Świętego” w sposób cudowny , nadprzyrodzony, Syna Bożego. Potomek Dziewicy będzie na wieki Panem nowego domu, dynastii- społeczności Izraela oraz nowego Izraela- Kościoła (por. Gal 6,16). Dziewicza Matka jest przykładem realizacji powołania do pełni kobiecości, nową Ewą odnowioną przez swoje dziewicze macierzyństwo¹⁰

Kolejnym przywilejem związanym z Bożym macierzyństwem jest Niepokalane Poczęcie Maryi (LG 56). Niepokalane Poczęcie jest autentycznym uznaniem godności kobiety. Jezus jest największym zbliżeniem natury ludzkiej do bóstwa. Maryja jest zaś największym zbliżeniem człowieka jako osoby do Boga. Ona staje się jako Niepokalana współpracującą z Bogiem w największym Jego dziele – w historii odkupienia człowieka. Maryja w imieniu ludzkości przyjmuje zbawienie i jest pierwszą odkupioną.

Maryi została przydzielona pierwszorzędna rola w przymierzu Chrystusa-Boga z człowiekiem, właśnie przez boskie macierzyństwo. Jest ono uczestnictwem w miłości Boga do ludzi, która ma także ”macierzyńskie aspekty”¹¹ Macierzyński związek Maryi- Matki z Chrystusem Odkupicielem został zapoczątkowany w tajemnicy Wcielenia. Ta macierzyńska łączność Matki z Synem trwała nieprzerwanie od chwili poczęcia Chrystusa aż do Jego śmierci(LG 57). Było to niezwykle macierzyństwo. Rodząc, karmiąc Chrystusa, ofiarując Go w świątyni, i współcierpiąc z Nim, w szczególny sposób związała się z dziełem zbawienia przez wiarę i miłość (LG 61).

⁹ List apostolski Jana Pawła II o godności kobiety *Mulieris dignitatem* (= MD) 18.

¹⁰ Por. P. Evdokimow, *Kobieta i zbawienie świata*, Poznań 1991, s.211.

¹¹ Jan Paweł II, AG - O7/1994.

Maryja nie szuka własnej chwały, nie wynosi się z powodu łaski Bożego Macierzyństwa, a objawia się to już w scenie Zwiastowania Pańskiego. Jej zewnętrzna postawa wypływała z Jej wewnętrznego nastawienia do misji Zbawiciela, Chrystusa, obiecanego Mesjasza. Gdy anioł oznajmia Jej, że zostanie Bogarodzicą, czuje się przytłoczona ogromem rozgrywającej się tajemnicy, ale w spotkaniu z Elżbietą Maryja pokazuje serdeczność i umiłowanie bliźniego.

Można powiedzieć, iż po grzechu Adama, dzięki macierzyństwu Maryi Bóg zawarł z rodzajem ludzkim nowe Przymierze. Macierzyństwo kobiety weszło w ten porządek Przymierza, które według Jana Pawła II¹² dokonało się „w ciele i krwi” Bogarodzicy. Dlatego Maryja wywiera szczególny wpływ na życie kobiet, ukazując ich godność i powołanie jako małżonki i matki¹³

Godność kobiety wiąże się z miłością, która jest darem dla drugich¹⁴ Godność macierzyństwa z zawartą w niej miłością ukazuje wyjątkowe powołanie do miłości małżeńskiej. Ze wszystkich przywilejów Maryi wypływa Jej godność. W ostatnim rozdziale encykliki „Redemptoris Mater” Jan Paweł II mówi o macierzyńskim pośrednictwie Maryi i pokazuje godność macierzyństwa przyrodzonego i nadprzyrodzonego, także w katechezach o wielkości kobiet w Kościele (Elżbiety, Katarzyny...).

Każda osoba ludzka, mówi antropologia chrześcijańska, ma swoją godność. Maryja została obdarzona szczególną godnością. Przez Maryję jest łatwiej zrozumieć godność matki, dziewczyny, siostry zakonnej (dziewicy w sensie stanu bezżennego), wdowy. Bóg miał zdaniem Jana Pawła II¹⁵, głęboki zamysł w stosunku do kobiety, a zrealizował go najdoskonalej w Maryi. Przez swoje Wcielenie przyjmując ciało ludzkie z kobiety Maryi, Jezus odnowił godność kobiety.

Przez Wcielenie każdy człowiek stał się wielkim, ubogacony w niezbywalne prawa podobieństwa do Boga¹⁶ Szczególną cechą kobiecości jest zdolność i misja wydania na świat nowego istnienia. Ta misja (współpracy z Bogiem) w powołaniu nowego życia decyduje o tym, iż kobieta ma wielką wartość osobową. Maryja w szczególny sposób urzeczywistnia obraz Boga w przymierzu z Jezusem. Ta godność jest źródłem poczucia odpowiedzialności i wielkością powołania Matki Jezusa.

Maryja inspiruje kobiety chrześcijańskie do odkrywania piękna macierzyństwa i krzewienia kultury życia. Ona ukazuje wartość macierzyństwa jako sposobu realizacji celu życiowego. Cel ten określa miłość (ofiarna, twórcza), otwartość na innych, dar bezinteresowny z siebie, płodność.

¹² MD 19.

¹³ Por. H. Urs von Balthasar, *Godność kobiety*, w: *Kosmos i człowiek* (Kolekcja Communio 4), Poznań 1989, s. 260.

¹⁴ MD 30.

¹⁵ AG - 11/1996.

¹⁶ MD - w pierwszej części uzasadnia biblijnie godność kobiety.

3. DYSPOZYCYJNOŚĆ MARYI JAKO MATKI

Stwórca uszanował osobową godność i wolną wolę człowieka. Bóg wcielił się dobrowolnie i chciał także, aby Jego Matka za własną wolą i zgodą Go zrodziła¹⁷ Dyspozycyjność, to maryjne rozumienie poddania się Bogu i służenie Bogu (swoista niewola). Służebnica, to jednak nie służąca. Macierzyństwo Maryi charakteryzuje wyrażenie zgody („fiat”) na współpracę z inicjatywą Bożą.

Maryja podjęła wolny i świadomy wybór Boga, zgadzając się na Jego Boży zamysł¹⁸ To „fiat” Służebnicy Pańskiej jest założeniem, kryterium dla inkarnacji (Wcieleń) Syna Bożego i odkupienia człowieka. Dlatego chrześcijanin powinien być wdzięczny Maryi za taką postawę. Maryja rozpoczyna nowy zastęp ludzi, staje się wzorem wspólnoty wierzących-Kościoła, w posłuszeństwie, które żywi się Jej wiarą.

Zasada zbawczego współdziałania Maryi odnosi się nie tylko do własnego zbawienia, ale również do zbawienia innych. W scenie Zwiastowania (Łk 1,26-38) Maryja reprezentowała wówczas całą ludzkość. Ona przyjęła propozycję Bożą w imieniu całej ludzkości¹⁹ Sobór Watykański II uwypuklił szczególne macierzyństwo w porządku łaski, które „trwa nieustannie - poczynając od aktu zgody, którą przy Zwiastowaniu wiernie wyraziła i którą zachowała bez wahania pod krzyżem...”(LG 62).

Wybitnym przedstawicielem patrystycznym mówiącym o duchowości maryjnej jest św. Ildefons z Toledo(+667r.), który podkreśla całkowite „poświęcenie się” Maryi jako Służebnicy Pańskiej. Podobnie nauczali Ojcowie hiszpańscy z Sewilli: św. Leonard (+559) i św. Izydora(+636). Wyrazem zgody Maryi jest z jednej strony Jej milczenie, milcząca obecność przy Jezusie, i współcierpienie (pod krzyżem Chrystusa).

3.1. NASZA MATKA

Czy nasza matka ziemską żyje, czy nie, w rzeczywistości jednak mamy Matkę, która nie umiera. Jest przy mnie obecna, służąc mocą swego Macierzyńskiego Serca, jednocząc mnie ze swym Boskim Synem, a naszym Zbawicielem. Można się do Niej zwracać w różnych potrzebach. Ta Matka jest potrzebna dzisiejszemu człowiekowi, Kościołowi. W epoce nowości technicznych i międzyplanetarnych wypraw, potrzebna jest matka i jej cud serca. Człowiek tęskni do macierzyńskiego serca, do szacunku i dobroci jednych dla drugich. W macierzyńskich ramionach Matki Chrystusa uczymy się kochać i szanować człowieka. Przykładem tego rodzaju miłości był św. O. Maksymilian Kolbe, „szaleniec Niepokalanej”

¹⁷ Por. W. Lossky, *La Theologie mystique de l'Eglise d'Orient*, s. 137.

¹⁸ Jan Paweł II, Homilia, Efez, 11/1979.

¹⁹ Tomasz z Akwinu, *Suma teologiczna* (= S.Th.) III,q.30,a.1,c.

Oddał życie za drugiego człowieka w obozie koncentracyjnym. Był to na pewno macierzyński wpływ Maryi na doskonałą miłość bliźniego.

Aby postawy ludzkie były doskonałe, potrzeba elementu macierzyńskiego. „Gdy zabraknie wartości ducha kobiecego w rodzinie, w narodzie, w świecie, <<ludzkość>> staje się <<niehumanitarna>>”²⁰ W patrzeniu na kobietę świat nie chce często widzieć matki życia, lecz tylko niewiastę. Powstaje groźba wynaturzenia kobiety, a w konsekwencji pociąga to za sobą jej poniżenie, gdyż wmawia się kobietom, że ich szczęściem jest uwolnienie się od macierzyństwa. Stąd rodzi się postulat przywrócenia w społeczeństwie godności matki i macierzyństwa. Kobieta powinna żyć i działać w perspektywie macierzyństwa – taka świadomość społeczna powinna przemieniać świat.

Według Karola Rahnera, wielkiego teologa XX wieku, do doświadczeń współczesnego człowieka należy „zastraszenie nieobecnością Boga w świecie, odczucie niemożliwości urzeczywistnienia tego, co boskie, przerażenie milczeniem Boga (...) bezsensownym ześwieczeniem świata...”²¹

3.2. PATRYSTYCZNE AKCENTY

Maria stoi w centrum zainteresowania dziedzictwem patrystycznym. Pierwszą patrystyczną wypowiedź o Maryi można znaleźć u św. Ignacego z Antiochii w „Liście do Efezjan” Autor mówi o Maryi jako o Rodzicielce Boga- Człowieka²² wymieniając słowne „tria mysteria”, tj. trzy ukryte tajemnice Boże: dziewictwo, macierzyństwo, ...Dziewicze poczęcie i narodzenie Jezusa z Maryi ma dzisiaj wyjątkowe znaczenie w kontekście dyskusji teologicznych.

Początki duchowości maryjnej możemy także znaleźć u Orygenesa(+254) w jego „Komentarzu do Ewangelii św. Jana”, w którym podkreśla, iż nie rozumiemy tej czwartej Ewangelii bez przyjęcia Maryi jako swojej matki na podobieństwo św. Jana.

Wiek IV przekazuje nam świadectwo objawienia się Maryi św. Grzegorzowi Cudotwórcy. W tym świadectwie autor ukazuje osobę Maryi w kontekście problemu wiary. Dalsze przygotowania do rozwoju duchowości maryjnej znajdujemy w V wieku. Wielki wpływ na ten rozwój odegrało życie monastyczne. Dlatego często ukazywano Maryję jako wzór oddania, poświęcenia, zachęcając do praktykowania jej cnót.

Inne elementy maryjnej duchowości możemy znaleźć u św. Germana(+734) w tzw. „Mowie na zaśnięcie Maryi” oraz u św. Jana Damasceńskiego(+734; „I homilia na zaśnięcie Maryi”) czy św. Andrzeja z Krety(+740). Tematami tej re-

²⁰ Biskupi polscy, 4.V.1971r., w: Święto Maryi Matki Kościoła.

²¹ *Wissenschaft als Konfession?*, w: STh III, Einsiedeln 1967, s. 461nn.

²² *Epistula ad Ephesios* 7,2, Sch 10, 74-76.

fleksji mariologicznej jest nie tylko wniebowzięcie, ale także macierzyństwo i wstawiennictwo Maryi.

Wyjątkowym przypadkiem patrystycznej duchowości maryjnej jest św. Efrem. Jego traktat mariologiczny zawiera główną cechę: biblijność. Ukazuje on współpracę Maryi w historii zbawienia, podkreślając przy tym jej wybitną świętość, jej zalety.

Reasumując należy podkreślić, że **.BOŻE MACIERZYŃSTWO** jest źródłem ludzkiej, chrześcijańskiej, i historiozbawczej roli oraz godności Maryi.

4. MAGNIFIKAT - MANIFESTACJA MACIERZYŃSTWA

Maryja wypowiada Magnifikat jako odpowiedź na słowa Elżbiety. Jest on wyrazem samoświadomości Maryi - pokazuje jak postrzega ona siebie, a równocześnie mówi o wdzięczności za dobroć Boga względem Maryi i Izraela. Powodem radości Maryi jest pełnia łaski oraz wyniesienie jej do godności Bożej Rodzicielki.

Magnifikat to przykład hymnu litanijnego, którego treść zgrupowana jest w trzech częściach: miłosierdzie Boga wobec Maryi, miłosierdzie Boże względem pokonanych i miłosierdzie wobec Izraela. W hymnie tym zawarta jest teologia powszechnego macierzyństwa Maryi.

Ewangeliczny Magnifikat spełnił wielką rolę kulturotwórczą w muzyce. Był inspiracją dla kompozytorów: Palestriny, di Lasso, Brucknera, K. Fiebige (1952), Mikołaja z Radomia, B. Szabelskiego, W. Gieburowskiego, K. Pendereckiego (Wielkie Magnifikat z 1974r.). W malarstwie odegrał rolę kulturotwórczą i był natchnieniem dla autorów: Pontormo- „Nawiedzenie”, J. Torriti- „Koronacja Maryi” (Rzym-1295r., Bazylika S. Maria Maggiore), A. di Cambio- „Śmierć Maryi” (ok.1295r.- rzeźba z katedry we Florencji, obecnie w Berlinie), A. Orcagna- „Zaśnięcie i Wniebowzięcie Maryi” (fragment Cyborium, Florencja), A. Mantegna- „Zaśnięcie Maryi” (po 1460 r., w Muzeum Prado w Madrycie).

Z punktu widzenia form literackich Magnifikat jako hymn o zbawczych czynach Boga w historii- jest psalmem. Jest on przeplatany cytatami ze Starego Testamentu (np. pieśń dziękczynna Anny po urodzeniu Samuela wg 1 Sm 2,1-10). Maryja stanowi kontynuację dawnego Izraela. To, co Jahwe Bóg uczynił przez wieki dla Ludu, osiąga teraz punkt kulminacyjny. Tradycyjny porządek świata zostaje wręcz odwrócony („strąca władców z tronu, a wywyższa pokornych”, w. 52). Pokorni „w duchu” (Mt 5,3) nie są zadufani w sobie, lecz wszystkiego oczekują od Boga (ludzie wiary).

Dialog „Nawiedzenia Maryi” ze swoją krewną Elżbietą- w Ain Karim k/ Jerozolimy, jest odsłonięciem Jej duszy pełnej wdzięczności i dziękczynienia²³ Elż-

²³ E.Dąbrowski, *Życie Maryi- Matki Bożej*, s. 109.

bieta napełniona Duchem św. poznaje, że gości u siebie Matkę Boga-Człowieka, osobę szczególną, wybraną wśród wszystkich kobiet na ziemi. „Błogosławiona jesteś między niewiastami, i błogosławiony owoc żywota Twojego, Jezus”, podkreślają Jej wybranie i obdarzenie dobrocią Boga.

Sławny kantyk jako hymn uwielbienia i dziękczynienia, pozwala nam wejść głębiej we wiarę i duchowość Maryi. Tekst tego hymnu pokazuje, jak Maryja była głęboko przejęta obietnicami Bożymi danymi narodowi wybranemu, Izraelowi, przez Boga. Maryja zawierzyła bez reszty Bogu (pokora) wchodząc w niezwykle wydarzenia życia Jezusa.

Maryja w uniesieniu wypowiada Magnifikat, hymn Macierzyństwa Bożego, w którym wyznaje wszystkie łaski Jej udzielone, wszystkie dobrodziejstwa, którymi Bóg obdarza nieustannie ludzi. Ten hymn jest ulubionym hymnem Ojców Kościoła. Beda Czcigodny, kapłan, napisze w swojej „Homilii”, iż ten Hymn odprawiany jest codziennie w wieczornej modlitwie, aby częstym wspomnianiem Wcielenia Pańskiego, umysły do pobożności zapalić oraz utwierdzić je w cnotach...” Św. Ireneusz zdaje się wskazywać, iż w kantyku N.M.P. połączyły się radości Abrahama przeczuwającego Chrystusa²⁴, z proroczo antycypowanym głosem Kościoła: „Radując się Maryja wołała, prorokując w imieniu Kościoła: Wielbi dusza moja Pana”²⁵ Kantyk ten rozpowszechniając się, stał się przez wieki modlitwą całego Kościoła.

Magnifikat ma swoją głęboką wymowę społeczną. Maryja nie ma w sobie nic z bierności czy lękliwej uległości, cechom przypisywanym często kobietom. Mężczyznom potrzebne są także cechy, w całej pełni obecne u Maryi, przypisywane głównie kobietom: służba, cichość, słuchanie. Ta, która oddała się Bogu, postępowała za Chrystusem, pozostaje obrazem Kościoła (typus Ecclesiae) i kobiet (typus mulieris). Przez taką typologiczną interpretację osoby będzie przyznana Jej cała pełnia, bogactwo i głębia, które daleko wychodzą poza znaczenie indywidualnej postaci. Maryja będzie wielkością o chrystologicznym, soteriologicznym (zbawczym) i eklezjalnym (kościelnym) znaczeniu.

Dziecko, które Maryja otrzymała od Boga jest szczególnym darem. Owoc Jej łona jest błogosławiony. Dlatego Magnifika jest hymnem radości śpiewanym z głębi tajemnicy noszonej pod Jej sercem: ”Wielkie rzeczy uczynił mi wszechmocny, święte jest Jego imię...” Dlatego, jak w pozdrowieniu Elżbiety, „Błogosławiona jesteś między niewiastami”, odnieść można to do faktu każdej kobiety noszącej w sobie człowieka, owoc życia²⁶

Magnifikat przypomina fakty obustronnej relacji matka-dziecko. Przykładem tej więzi może być radosne poruszenie Jana Chrzciciela w łonie swej matki

²⁴ Por. *Adversus Haereses* IV,7,1, w: PG 7,1, s. 990-991.

²⁵ *Adversus Haereses* III, 10,2, w: PG 7,1, s. 874.

²⁶ Jan Paweł II, Homilia w St. Denis, 05.1980r.

Elżbiety, która z powodu daru macierzyństwa rozplywa się w błogosławieństwie dla Maryi i Jej Syna. Między matką i synem istnieje więź (psychofizyczne zjednoczenie) stanowiąca istotę silnej „komunii”, będąca szansą rozwoju kobiety i jej wrażliwości na potrzeby innych, szczególnie słabych czy bezbronnych.

Jeżeli prześledzi się dokładnie słowa Magnifikat, odkryje się prawdę, iż Maryi osobiście przyznane wybranie („mój wybawca”, „uniżenie swojej służebnicy”, „wszechmocny uczynił mi wielkie rzeczy”) służy całemu Ludowi Izraela²⁷ Bóg przyjmie „swego sługę Izraela” oraz myśli „o swoim miłosierdziu, które obiecał naszym ojcom...” Dlatego „Maryja jest w osobie prawdziwym Syjonem, na którym skupiają się nadzieje wszystkich pustkowi historii. Ona jest prawdziwym Izraelem, w którym Stare i Nowe Przymierze, Izrael i Kościół, są nierozdzielną jednością”²⁸

Z Magnifikat, z tej pieśni uwielbienia, przebija wyraźnie znajomość Bożych obietnic danych Abrahamowi i potomstwu. Jest to prorocze wielbienie Boga²⁹ Ojcowie Kościoła podziwiali u Maryi tę znajomość obietnic danych narodowi wybranemu.

Słowa Magnifikat o ułaskawieniu Maryi i wyznanie Elżbiety („Bądź pozdrowiona łaski pełna...”) podkreślają, iż Maryja znajduje się w pobliżu tajemnicy wiary. Jest to przeżycie szczególnej obecności (teraźniejszości) Boga. Maryja jest całkowicie poddana Bogu i całkowicie zwrócona ku Niemu. Jej Magnifikat, to radosne wyznanie wiary w Boga, który zbawia. Jest ona świadoma, iż w Jej osobie wypełnia się obietnica dana prorokom w Starym Testamencie. Ona głosi nadejście tajemnicy zbawienia (por. Iz 11,4).

Słowa Magnifikat wyrażają także zwycięstwo nad grzechem, który pojawił się na początku dziejów ludzkich, w Protoewangelii.

„Gratia maternalis” Maryi pozostaje, nie tylko dla mariologów, punktem wyjścia, ale także dla teologicznego oceniania zasług, przywilejów Maryi³⁰

ks. Jan Radkiewicz

²⁷ Por. Santiago G. Rodriguez, *El Magnificat. Himno de la Comunidad Cristiana*, w: Eph Mar 43(1999), s. 229-236.

²⁸ J. Ratzinger, *Tochter Sion*, Einsiedeln 1977, s. 41.

²⁹ Por. Orygenes, Hom. 6 in Luc, w: PG 10, s. 1192.

³⁰ Por. G. Soell, *Mariologie im aussendeutschen Raum*, w: *Maria im Glaube und Froemigkeit. Vortraege des marianischen Kongresses*, Stuttgart 6-8.7.1954, Rottenburg 1954, s. 100-103.